

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. avgusta 1896.

Politiški oddelek.

Volitve na Koroškem.

Za Slovence je na Koroškem gotovo položaj najneugodnejši. V deželnem zboru so dosedaj imeli samo dva poslanca in tudi v bodoče ni pričakovati, da bi jih dosti več imeli. Neugodna razdelitev volilnih okrajev je v prvi vrsti kriva, da Slovenci ne moremo pridobiti nobenega mandata. V deželnem zboru so dosedaj vladali liberalci, v bodoče bodo pa narodni Nemci, kakor se kaže.

Nemški konservativci dosedaj v deželnem zboru niso imeli nobenega zastopnika. Sploh se konservativna stranka na Koroškem ni skoro nič udeleževala javnega življenja. Dolgo je konservativna stranka mirno prepustila liberalcem, naj le sami vladajo po svoje v deželi.

Od kar je pa tudi na Koroškem nemški liberalizem prišel močno ob veljavo, se je konservativna stranka začela močno gibati. Jela je sklicevati politične shode in letos ima upanje, da pri volitvah doseže precejšnje vspehe. Slovenci in nemški konservativci bodo pri volitvah skupno postopali. To je tudi potrebno, ker le na ta način je upati kacij večjih uspehov.

Nadejamo se, da bodo konservativci podpirali slovenske težnje v deželnem zboru. Če tudi tega ne store iz ljubezni do Slovencev, nagibati jih bode k temu moralo to, da brez slovenske pomoči pri volitvah mnogo ne opravijo. Na Koroškem so volilni okraji tako razdeljeni, da je mnogo Slovencev priklopljeno nemškemu okraju. Ti Slovenci bodo pa konservativcem jako potrebni za zmago. Nanje se celo zanašajo, posebno zaradi tega, ker so Slovenci politično mnogo bolj zavedni, nego nemški kmetje. Pri drugih volitvah bi pač Slovenci več ne podpirali konservativcev, ako bi videli, da so jih v deželnem zboru pustili na cedilu.

Slovenci in nemški konservativci upajo, da nemško-narodni oziroma nemškoliberalni stranki odtrgajo v kmetijskih občinah vse mandate. Če ni morda to upanje malo

preoptimistično, pokazale bodo pač še le volitve. Vsekako bode pa novi zbor precej drugačen od bivšega, v katerem so liberalni in narodni Nemci po svoji volji odločevali. Seveda večino bodo narodni Nemci z liberalci vred že še imeli, ker je zanje volilni red ugoden. V veleposestvu zmagajo liberalci in ti podado roke narodnim Nemcem voljenim v mestih in trgih, pa je večina gotova. V narodnogospodarskih vprašanjih se pa vendar utegne marsikaj premeniti. Narodni Nemci se ne vjemajo v gospodarskih stvareh z liberalci in utegnejo včasih s konservativci glasovati. Konservativna manjšina nikoli ne bode brez vsega vpliva.

Nemški konservativci in Slovenci so izdali skupen program. Glede za nas Slovence sta posebno važna naslednja odstavka: „Mi hočemo skupnost in jedinstvo avstrijskih dežel in narodov pod slavno vladajočo habsburško cesarsko hišo, popolno enakopravnost za vse, vspešno gojenje višjih dóber, vere, narodnosti, prave vednosti in napredka v državi in deželi Koroški. Odločno zavračamo načelo, da vera nima ničesar opraviti s politiko. Ni dovolj, da zakonodajstvo in uprava, kakor tudi ljudsko zastopstvo krščanske dežele le trpe in z besedami čislajo vero; temveč zahtevamo, da prešinja tudi zasebno življenje in delovanje, zakonodajstvo, upravo in pravosodje. Krščanski nauki so podlaga npravne moči ljudstva in zagotovilo njegovega blagra. Mi hočemo posredno in neposredno pobijati židovski vpliv, v kolikor škodi na duševnem in gospodarskem polju.“

Koroški katoliki, Nemci in Slovenci, vidimo v delitvi človeštva v narodnosti delo božje previdnosti. Edino le krščanska pravičnost je ključ, s katerim se morejo rešiti tudi one težkoče, ki so posledica narodnostnih razlik. V okvirju skupnih krščanskih načel in ljubezni do skupne avstrijske domovine bodo naši poslanci obeh narodnostij drug drugega podpirali. Po sebi je umevno, da bodo svoje posebne narodne koristi prostodušno zagovarjali. Nad narodnostjo pa je katoliška vera, ki veže avstrijske narode s cesarsko hišo, ta vera pa bode tudi porok miru med Nemci in Slovenci na Koroškem

V smislu teh splošnih načel bomo reševali deželne zadeve ter zagovarjali samostojno zakonodajstvo in upravo dežele; ob enem pa hočemo potom deželnega zbora po možnosti vplivati na državno zakonodajstvo, v kolikor se nanaša na Koroške razmere.

Glede šole zahteva katoliška ljudska stranka za katoliške katoliške šole, v katerih naj se učna doba in tvarina uravna po razmerah in potrebah prebivalstva v mestih in po deželi. V šolah bodi pouk v maternem jeziku, kjer pa bi se pokazala potreba, naj se otroci uče obeh deželnih jezikov. Ustanove naj se poljedelske in obrtne nadaljevalne šole, občine naj dobe merodajni vpliv pri nameščenju učiteljev. Učiteljstvu naj se zavarujejo službeno stališče, plača in višji plačilni razredi proti vsaki samovoljnosti. Na višji realki v Celovcu, kakor tudi na vseh nadaljevalnih in obrtnih šolah se mora vpeljati krščanski nauk.

Nadalje našteva program posamezne točke, ki so: potrebne nove ceste, vravnava rek in hudournikov, melioracije in lokalne železnice, toda kolikor mogoče brez zvišanja deželnih priklad, iz denarstvenih ozirov naj v deželni bolnišnici v Celovcu prevzemo postrežbo usmiljene sestre, po potrebi naj se po deželi vrede okrajne in občinske bolnišnice, oziroma zavodi za slepce in hiraice.

Da se ohrani ravnotežje v deželnem gospodarstvu, treba varčnega gospodarstva in novih virov dohodkov. Za gospodarski napredek in razvoj treba obrtnih in kmečkih zadrug, vravnati lastninske in dedne razmere, preosnovati zalaganje armade, denarne in zavarovalne zavode i. t. d. Občinski zastopi morajo v deželnem odboru polagati vsakoletne natančne račune o dohodkih in stroških ter preosnovati preskrbljevanje ubogih. Glede volilne pravice zahteva stranka direktne volitve tudi v kmečkih občinah s tajnim glasovanjem; volišča naj so po občinah, volilni okraji naj se pravičneje razdele, volilne zlorabe naj se preprečijo.

Politični pregled.

Deželnozborske volitve na Koroškem. — „Mir“ priporoča glede bodočih deželnozborskih volitev sledeče: 1.) V vsaki občini naj se naši možje družijo že sedaj, da se pogovarjajo o volitvah, volilnih in zaupnih možeh itd. Posebno je paziti, da so vsi volilci tudi res zapisani pri županu v volilni zapisnik, da nobeden ni izpuščen. Vsak kdor plačuje 5 gld. direktnega davka in ni bil zavoljo tatvine ali goljufije zaprt, ima volilno pravico. Če je ta ali oni izpuščen, naj se takoj pritoži, da ga vpišejo. Vsaka pomota naj se pravočasno popravi. Če župan noče pomote popraviti, se je hitro pritožiti na c. kr. okr. glavarstvo. 2.) Pri izbiranju volilnih mož ni gledati toliko na to, kateri je bolj bogat, veljaven, marveč posebej na to, kdo je najbolj zanesljiv. Kdor se je že obnesel, volite ga zopet, kdor se je pa že enkrat izvil, tega ne volite več. Tedaj ne smete izbirati omahljivcev, liberalcev, šulferajnovcev in südmarkijancev. 3.) Na dan volitve pridite vsi polnoštevilno k volitvi in izvolite vsi ene in iste možje, kateri se vam prej priporočajo. Najboljše je voliti z listki, na katere so zapisani volilni možje. Nobeden ne sme prej proč iti, preden je volitev končana, da so vsi zopet navzoči, ko bi bilo treba iz katerega koli vzroka v drugič voliti. 4.) Sklicujte volilne

shode. Takih volilnih shodov, katerih se udeležujejo le samo volilci, ni treba med časom razpisa volitev do časa, ko so se iste izvršile, naznanjati okr. glavarstvu. V slučaju pa, da se dovoli vstop tudi nevolilcem, je treba take shode najmanj tri dni prej naznaniti z vlogo, podpisano od enega ali dveh mož, c. kr. okr. glavarstvu. V tem slučaju so vloge kolekovati s kolekom za 50 kr.

Folnegovič je naznanil svojim volilcem, da odloži svoj mandat. Povod so znani razpisi v hrvatski stranki prava. V posebnem pismu na svoje volilce, je natančno razložil, kaj je krivo da ostavlja politično življenje. Izjavlja pa, da je pripravljen zopet vstopiti v politično življenje, ko bi to zahtevala stranka ali pa volilci.

Italija. — Papežev poslanik, ki ima namen pri abesinskem kralju Meneliku izposloviti prost odhod laških vojakov, ujetih v zadnji vojski, je došel k Meneliku in je bil od tega prav prijazno sprejet. Pričakuje, da bo papežovo delo imelo uspeh. — Z druge strani se čuje iz italijanske Afrike vest, da ni upanja, da bi se konečno sklenil mir mej Italijo in Abesinci. Menelik dobiva velike množine orožja in municije ter organizuje skrivaj številno vojsko. Italijanska vlada je vslet tega sklenila, poslati čim prej mogoče jeden voj v Afriko, da brani Masavo.

Kreta. — Položaj na Kreti je nespremenjen. Krečani hrepene po združenju z Grško, vevlasti se temu upirajo, dočim Grška na tistem podpira vstaše. Posebno Anglija se upira vplivu Grške na Kreti. Stoji pač na strani sultanovi, meneč, da ji to utegne prinesiti koristi. Vzlasti nemški listi močno napadajo angleško vlado zaradi njenega postopanja v krečanskem vprašanju. Grški kralj sam tudi ni prav zadovoljen, da vlada podpira vstaše. Boji se, da ne bi vse to imelo zlih posledic za njega ko vidi, da so si vevlasti tako nejedine v tem vprašanju. Grški narod pa želi, da vlada podpira krečanske vstaše.

Španija. — Mej tem, ko Španija že dlje časa bije odločilni boj proti vstašem na Kubi, pojavili so se zadnji čas resni nemiri in izgredi v Španiji sami v pokrajini Valencija. Pokazale so se močne roparske čete, katere premagati ni bilo moč žandarmeriji, temveč se je moralo vojaštvo mobilizovati proti njim. To pomeni za Španijo veliko novo skrb, ker ji manjka še za Kubo vojakov, in niti teh ne more zadostno s potrebnim preskrbeti. Roparske čete pa, ki so se pokazale, pa ni smatrati za navadne razbojnike, ker ti zasledujejo politično smer. Poroča se, da so pojav in nastop teh čet vspodbudili vstaši na Kubi, zopet z druge strani se pa čuje, da imajo nastali nemiri republikanski značaj. Polje imajo ti uporneži jako hvaležno, kajti nezadovoljnežev je mnogo v Španiji in anarhizem je močno razvit ondi in vsi ti bodo pritegnili s temi vstaškimi četami, ki so menda dobro oborožene. Ker je Španija to-li preobložena s skrbjo za Kubo, utegne nova vstaja v Valenciji, če se je ne bo moglo v korenini zatreti, resne posledice imeti za Španijo. Država je finančno propala, monarhizem se je ondi preživel in republikani silijo vedno odločnejše na dan. Kuba je že malone zgubljena in zdaj še doma take homatije. Oprezno in trdno se bo morala držati vlada, da premaga vse te težkoče.



Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

Odsek je ob sporočilu zgornjega dopisa prosil zadrugo, da naj izreko svoje mnenje o tem predmetu in je vrhu tega sklical enketo, h kateri so se povabila načelnštva zadrug v Ljubljani. Iz došlih pismenih